

Sygn. akt I UK 56/17

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 18 sierpnia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...]. wyrokiem z dnia 18 sierpnia 2016 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego M.K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 4 sierpnia 2015 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ł. z dnia 8 sierpnia 2017 r., którą organ rentowy omówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony M.K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 sierpnia 2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7

lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w związku z poz. 24 Działu XIV i Działu II wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 382 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz na oczywistą zasadność skargi. Skarżący przyznał równocześnie, że jeżeli chodzi o potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to niewątpliwie kwestia warunków, jakie muszą być spełnione, aby uznać dozór inżynieryjno-techniczny za pracę w warunkach szczególnych, nie jest zagadnieniem nowym i była już przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego. Jednak sam fakt, że pracownik sprawował funkcję brygadzysty lub mistrza zmianowego, a zatem musiał również wykonywać pewne prace biurowe dla zapewnienia właściwej organizacji pracy, wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które przyjmują, że w takiej sytuacji praca w warunkach szczególnych nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Co więcej, niniejsza sprawa pokazuje, że wątpliwości budzi również użyte przez ustawodawcę sformułowanie „wydziałach i oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace w warunkach szczególnych”. Pojawia się zatem wątpliwość interpretacyjna, czy sprawowanie dozoru również nad pracami niewymienionymi w wykazie A, pozbawia taki dozór inżynieryjno-techniczny charakteru pracy w warunkach szczególnych, czy też decydująca jest w tym zakresie występująca w danej jednostce organizacyjnej proporcja prac szkodliwych i nieszkodliwych; Stąd wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania i dokonanie wiążącej wykładni przepisów, które wciąż wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Ponadto, w ocenie skarżącego, niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto, konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy

również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Oceniając wniosek skarżącego przy uwzględnieniu wyżej opisanych kryteriów Sąd Najwyższy stwierdza przede wszystkim, że nie wymienia on jakiegokolwiek przepisu prawa, który w opinii skarżącego wymagałby wykładni. Nie sposób natomiast sformułować w sposób prawidłowy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z powołaniem się na przesłankę przedsądu wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., bez odwołania się choćby do jednego przepisu prawa materialnego lub procesowego. Każda z przesłanek skargi, to jest oczywista zasadność skargi, występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeba wykładni jako okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji muszą bowiem dotyczyć treści przepisów, które były (lub powinny być) zastosowane w sprawie. Konieczne wymaganie konstrukcyjne skargi jest więc spełnione tylko wówczas, gdy jej autor wskaże, którego przepisu (przepisów) prawa dotyczy to twierdzenie.

Taką samą wadą dotknięta jest również ta część wniosku, która sugeruje oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Przymiot oczywistej zasadności świadczy o kwalifikowanej formie naruszenia prawa, naruszeniu widocznym na pierwszy rzut oka. Oczywista zasadność skargi ma bowiem miejsce, gdy bez pogłębionej analizy można stwierdzić, że doszło do ewidentnego błędu w rozumieniu lub zastosowaniu (niezastosowaniu) normy prawnej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 marca 2005 r., II UK 205/04 i z dnia 10 maja 2005 r., I PK 294/04, niepublikowane, czy też z dnia 10 stycznia 2014 r., III UK 61/13, LEX nr 1648614). Nie spełnia natomiast warunku uzasadnienia oczywistej zasadności skargi odwołanie się w tym względzie do uzasadnienia powołanych w niej podstaw zaskarżenia. W myśl art. 398⁴ § 2 k.p.c., oprócz wymagań przewidzianych w § 1 tego przepisu, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jest to szczególne i samoistne wymaganie skargi

kasacyjnej, którego nie można mylić z wymaganiem konstrukcyjnym dotyczącym przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wymaganie wynikające z art. 398⁴ § 2 k.p.c. wiąże się bowiem wyłącznie z instytucją przesądu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie podkreśla się zaś w tym względzie, że ze względu na odmienny cel instytucji przesądu oraz jej odrębne i kwalifikowane przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., wskazanie i uzasadnienie okoliczności, które miałyby decydować o poddaniu skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie, nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Za prawidłowo sporządzoną skargę kasacyjną można zatem uznać tylko taką skargę, w której oba te wymagania są spełnione oddzielnie (odrębnie) i autonomicznie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). W ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest natomiast rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać istnienie oczywistej zasadności skargi, a także wątpliwości dotyczących wykładni określonego przepisu, ponieważ że na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie nie podlegają jeszcze badaniu (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przesądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Podstawy kasacyjne stanowią zaś odrębny od przesłanek przesądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przesądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Biorąc powyższe motywy pod uwagę, Sąd Najwyższy jest więc zdania, że sformułowany przez skarżącego wniosek o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konstrukcyjnie wadliwy, co musi powodować, że wniosek ten nie zasługuje na uwzględnienie.

Niezależnie od tej konstatacji Sąd Najwyższy zauważa też, że rozstrzygnięcie wskazanych przez skarżącego wątpliwości wynika z obszernego

orzecznictwa Sądu Najwyższego, które bezpośrednio zawiera odpowiedź na podniesione we wniosku kwestie.

Sprawowanie w ramach zakresu czynności dozoru również nad pracami niewymienionymi w wykazie A także nie wyłącza zakwalifikowania tego dozoru jako pracy w szczególnych warunkach. Z brzmienia pkt 24, działu XIV, wykazu A wynika bowiem, że warunkiem zakwalifikowania określonego w nim dozoru i kontroli jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest to, aby na oddziałach i wydziałach, na których czynności te są wykonywane, jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w wykazie A. Jeżeli zatem pracownik wykonuje bezpośrednio czynności dozoru stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to objęcie tym dozorem także innych prac wykonywanych na tych oddziałach i wydziałach, a niewymienionych w wykazie A, nie pozbawia czynności dozoru inżynieryjno-technicznego charakteru pracy w szczególnych warunkach (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689 oraz z dnia 4 kwietnia 2014 r., I UK 377/13, OSNP 2015 nr 7, poz. 102).

Jak wynika jednak z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, które zapadło w niniejszej sprawie, stanowiło ustalenie, że choć część pracowników podlegających nadzorowi skarżącego wykonywało pracę „na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie A” (w kanałach remontowych), to jednak skarżący nie wykonywał dozoru nad tymi pracami stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jak tego wymaga § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Nadzorował on bowiem nie tylko pracowników zatrudnionych w kanałach remontowych, ale również pracowników wykonujących prace poza kanałami (niebędące pracami w szczególnych warunkach) oraz pracowników magazynu, warsztatu przetokowego i pracę pracownicy biurowej. Ponadto, wykonywał w znacznym wymiarze czasowym szereg czynności administracyjno-biurowych niemających bezpośredniego związku z dozorem nad procesem produkcji. Wymaga zaś podkreślenia, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby

uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu sformułowanych w tej skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał zatem, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.